

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет природничих наук

Кафедра біології та екології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Охорона природи

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол №4 від «31»жовтня 2024р

Розробник
Роман ЧЕРЕПАНИН
к.б.н., доц.

м. Івано-Франківськ – 2024

Зміст

1. Загальна інформація	3
2. Опис дисципліни	3
3. Структура курсу	4
4. Система оцінювання курсу	7
5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу	7
6. Ресурсне забезпечення	7
7. Контактна інформація	9
8. Політика навчальної дисципліни	9

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Охорона природи
Освітня програма	Усі (загальноуніверситетська дисципліна)
Спеціалізація (за наявності)	–
Спеціальність	Усі (загальноуніверситетська дисципліна)
Галузь знань	Усі (загальноуніверситетська дисципліна)
Освітній рівень	Бакалавр
Статус дисципліни	Вибіркова
Курс / семестр	IV курс / VII семестр
Розподіл за видами занять та годинами навчання (якщо передбачені інші види, додати)	Лекції – 16 год. Практичні заняття – 14 год. Самостійна робота – 60 год.
Мова викладання	Українська
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pro

2. Опис дисципліни

Мета та цілі курсу

Навчальна дисципліна «Охорона природи» належить до вибіркової. За останні роки, збереження та заповідання природи, раціональне використання водних та земельних ресурсів повинно здійснюватися в контексті європейських норм збереження біорізноманіття, оселищного та ландшафтного підходу до збереження біорізноманіття та управління ресурсами та екосистемами. Тому надзвичайно важливим є сьогодні є стале управління природоохоронними територіями, ландшафтами та об'єктами, яке би базувалося на міцній законодавчій основі, знаннях про структуру і функціонування природних екосистем, розуміння міжнародного контексту охорони природи. Це обумовлює актуальність вивчення дисципліни «Охорона природи», яка є основою сталого управління цінними природними ресурсами.

Компетентності

Загальні компетентності:

ЗК03. Здатність застосування знання у практичних ситуаціях.

ЗК04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК07. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.

ЗК09. Здатність діяти соціально відповідальним чином з метою збереження навколишнього природного середовища.

Спеціальні компетентності:

СК05. Здатність до критичного осмислення новітніх розробок у галузі біології і професійній діяльності.

СК06. Усвідомлення необхідності збереження біорізноманіття, охорони навколишнього середовища, раціонального природокористування.

Програмні результати:

Програмні результати навчання

- ПР02 – Застосовувати сучасні інформаційні технології, програмні засоби та ресурси Інтернету для інформаційного забезпечення професійної діяльності.
- ПР03 – Планувати, виконувати, аналізувати дані і презентувати результати експериментальних досліджень в галузі біології.
- ПР05 – Демонструвати навички оцінювання непередбачуваних біологічних проблем і обдуманого вибору шляхів їх вирішення
- ПР07 – Володіти прийомами самоосвіти і самовдосконалення. Уміти проектувати траєкторію професійного росту й особистого розвитку, застосовуючи набуті знання.
- ПР08 – Знати та розуміти основні терміни, концепції, теорії і закони в галузі біологічних наук і на межі предметних галузей.
- ПР15 – Аналізувати форми взаємовідносин між мікро- та макроорганізмами з визначенням основних напрямів цих процесів.
- ПР18. Уміти прогнозувати ефективність та наслідки реалізації природоохоронних заходів.
- ПР19 – Застосовувати у практичній діяльності методи визначення структурних та функціональних характеристик біологічних систем на різних рівнях організації.
- ПР21. Аналізувати інформації про різноманіття живих організмів.
- ПР22 – Поєднувати навички самостійної та командної роботи задля отримання результату з акцентом на доброчесність, професійну сумлінність та відповідальність за прийняття рішень.

3. Структура курсу

№	Тема	Результати навчання	Завдання
1.	Основи охорони природи – українське та міжнародне екологічне законодавство.	Опанування основних понять і принципів охорони природи. Розуміння структури екологічного законодавства України та його зв'язку з міжнародними нормативно-правовими актами. Аналіз ключових міжнародних природоохоронних угод (Рамкова конвенція ООН, Конвенція про біологічне різноманіття, Бернська та Рамсарська конвенції). Здатність застосовувати знання екологічного законодавства для вирішення практичних завдань у сфері природоохоронної діяльності.	Опитування, розбір кейсів, дискусія

2.	Водні та земельні ресурси.	<p>Розуміння екологічного та економічного значення водних і земельних ресурсів.</p> <p>Знання основ раціонального використання та охорони водних і земельних ресурсів.</p> <p>Аналіз стану водних і земельних ресурсів у контексті сталого розвитку.</p> <p>Вміння оцінювати антропогенний вплив на водні та земельні ресурси та пропонувати заходи з їх відновлення.</p>	Опитування, розбір кейсів, дискусія
3.	<p>Класифікація природоохоронних територій.</p> <p>Природоохоронна, наукова, еколого-освітня діяльність та рекреаційна діяльність установ ПЗФ.</p>	<p>Знання класифікації природоохоронних територій (заповідники, національні парки, заказники, природні пам'ятки тощо) відповідно до міжнародних (IUCN) та українських стандартів.</p> <p>Уміння розрізняти природоохоронні об'єкти за їх функціями та охоронним статусом.</p> <p>Аналіз регіональних та локальних особливостей створення природоохоронних територій.</p> <p>Оцінка ролі природоохоронних територій у збереженні біорізноманіття.</p>	Опитування, розбір кейсів, дискусія
4.	<p>Основи управління та охорони земельних та водних ресурсів.</p> <p>Біорізноманіття як індикатор здоров'я ландшафтів та екосистем.</p>	<p>Розуміння принципів управління земельними та водними ресурсами у контексті сталого розвитку.</p> <p>Оцінка ролі біорізноманіття як індикатора стану екосистем.</p> <p>Аналіз методів моніторингу стану водних та земельних ресурсів.</p> <p>Уміння розробляти заходи з охорони природних ресурсів та підтримання біорізноманіття.</p>	Опитування, розбір кейсів, дискусія, тести
5.	Створення природоохоронних територій та об'єктів	Знання процедур створення природоохоронних територій та екологічних мереж.	Опитування, розбір кейсів, дискусія, тести

	екологічної мережі.	Уміння проводити екологічну оцінку територій для включення до екологічних мереж. Оцінка ролі екологічної мережі у збереженні біорізноманіття. Розуміння значення з'єднання природних оселищ для підтримання екологічної рівноваги.	
6.	Охорона природи в Україні та світі. Українські та міжнародні природоохоронні організації.	Знання основних українських та міжнародних організацій, що займаються охороною природи (WWF, IUCN, UNEP, тощо). Аналіз основних програм та ініціатив у сфері охорони природи в Україні та світі. Розуміння важливості співпраці між державами та організаціями для збереження природних ресурсів. Уміння оцінювати ефективність природоохоронної діяльності на міжнародному та локальному рівнях.	Опитування, розбір кейсів, дискусія, тести
7.	Екологічні мережі світу та України. Бернська конвенція, як основа Смарагдової мережі в Україні. Національна екологічна мережі.	Знання основних екологічних мереж світу та України, їх структури та функцій. Розуміння принципів Бернської конвенції та її значення для розвитку Смарагдової мережі в Україні. Уміння оцінювати стан та ефективність національної екологічної мережі. Аналіз важливості екологічних мереж для збереження рідкісних видів та оселищ.	Опитування, розбір кейсів, дискусія, тести
8.	Клімат та кліматична політика. Кіотський протокол, Паризька угода. Рамкова конвенція	Знання основ кліматичної політики на міжнародному рівні. Розуміння цілей та механізмів реалізації Кіотського протоколу та Паризької угоди.	Опитування, розбір кейсів, дискусія

	ООН зі зміни клімату.	Оцінка впливу кліматичних змін на природні ресурси та екосистеми. Уміння аналізувати національну та міжнародну політику у сфері боротьби зі зміною клімату.	
--	-----------------------	--	--

4. Система оцінювання курсу

Накопичування балів під час вивчення дисципліни	
Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів
Лекція	–
Практичні заняття	40
Самостійна робота	10
Заліковий проєкт	50
Максимальна кількість балів	100

5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу

Види навчальної роботи	Навчальні тижні																	Разом	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17		
Лекції																			–
Практичні заняття				10				10					10				10		40
Самостійна робота									10										10
Заліковий проєкт																	50		50
Всього за тиждень				10				10	10			10				10	50		100

Примітка: не рекомендується на один тиждень планувати кілька форм контролю.

6. Ресурсне забезпечення

Матеріально-технічне забезпечення	Мультимедійні презентації (ноутбук, проектор).
-----------------------------------	--

Література:

Основна література

1. Василюк О., Борисенко К., Куземко А., Марущак О., Тестов П., Гриник Є. Проектування і збереження територій мережі Емеральд (Смарагдової мережі). Методичні матеріали / Кол. авт., під ред. Куземко А. А., Борисенко К. А. – Київ: «LAT & K», 2019. – 78 с.
2. Вихор Б., Дикий І., Тимочко С., Франчук М., Хоєцький П., Черепанин Р., Ямелинець Т. (2022). Методики обліку рисі, ведмедя та вовка. – Київ: WWF-Україна. – 64 с. ISBN: 978-617-8055-17-2

3. Посібник із захисту гірських екосистем. Вплив гірськолижних курортів на довкілля, Київ, 2021. – 246 с.
4. Герасименко Я. Правова охорона природно-заповідного фонду України / Я. Герасименко // Вісник Академії правових наук України. – 2010. – № 4. – С. 266-271.
5. Гринчишин Н.М. Природно-заповідна справа: навч. посіб. / Н.М. Гринчишин. – Львів: ЛДУБЖД, 2008. – 224 с.
6. Довідник чинних міжнародних договорів України у сфері охорони довкілля / А.О. Андрусевич, Н.І. Андрусевич, З.Я. Козак. – Львів, 2009. – 203 с.
7. Дуднікова І.І. Концепція заповідної справи: сутність, значення, основні тенденції становлення і формування / І.І. Дуднікова // Гуманітарний вісник ЗДА. – 2012. – № 50. – С. 231- 242.
8. Екологічне право України. Академічний курс: підручник / за заг. ред. Ю.С. Шемшученка. – К.: ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2008. – 720 с.
9. Експрес-оцінка стану територій природно-заповідного фонду України та визначення пріоритетів щодо управління ними / Б.Г. Проць, І.Б. Іваненко, Т.С. Ямелинець, Е. Станчу. – Львів: Гриф Фонд, 2010. – 92 с.
10. Рішення постійного комітету Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних оселищ в Європі, затверджені 3-6 грудня 2019 року, що стосуються України (неофіційний адаптований переклад українською) / пер. з англ. А. Куземко, А. Недря, Ю. Вашеняк, М. Руднев; ред. та адапт. Д. Болдирева. – Чернівці : Друк Арт, 2021. – 88 с.
11. Стратегія біорізноманіття ЄС до 2030 року: Повернення природи у наше життя. Звернення Комісії до Європейського Парламенту, Ради, Європейського Економічно-Соціального Комітету та Комітету Регіонів (неофіційний адаптований переклад українською) / пер. з англ. О. Осипенко; ред. та адапт. А. Куземко та ін. — Чернівці : Друк Арт, 2020. — 36 с.
12. Тлумачний посібник оселищ Резолюції №4 Бернської конвенції, що знаходяться під загрозою і потребують спеціальних заходів охорони. Перша версія адаптованого неофіційного перекладу з англійської (третього проекту офіційної версії 2015 року) / А. Куземко, С. Садогурська, О. Василюк. – Київ, 2017. – 124 с.
13. Царик Л.П. Географічні засади формування і розвитку регіональних природоохоронних систем (концептуальні підходи, практична реалізація) : монографія / Л.П. Царик. – Тернопіль: «Підручники і посібники», 2009. – 320 с.
14. Cherepanyn R. M., Zelenchuk Y. I., Yamelynets T. S., Vykhor B. I., & Andreychuk Y.M. (2024). Large carnivores and farmers/beekeepers conflicts in the Ukrainian Carpathians: structure, dynamics, spatial distribution and effective coexistence measures. *Biosystems Diversity*, 32(3), 324-333. DOI:10.15421/012435
15. Cherepanyn R.M., Vykhor B.I., Biatov A.P., Yamelynets T.S., & Dykyu I.V. (2023). Population dynamics and spatial distribution of large carnivores in the

Ukrainian Carpathians and Polissya // Biosystems Diversity, Vol. 31, № 1. – P. 10-19. DOI:10.15421/012302

16. Cherepanyn R.M. (2019). Changes in population vitality of rare arctic-alpine plant species in high mountain part of the Ukrainian Carpathians under influence of climatic factors // Studia biologica. Volume 13, № 1. – P. 117-128. DOI: 10.30970/sbi.1301.582

17. Hleb R., Loya V., Cherepanyn R. *Salix herbacea* L. (Salicaceae) in the Maramures massif of the Ukrainian Carpathians // Plant Introduction, 85/86, 2020. P. 130–136. (Eng)

18. Kyyak, V., Mykitchak, T., & Reshetylo, O. (2021). Problems of biotic and landscape diversity conservation in the Ukrainian Carpathians highlands. *Studia Biologica*, 15(4): 59–70 DOI: <https://doi.org/10.30970/sbi.1504.668>

Допоміжна література

1. Kubala J., Guimaraes N. F., Cherepanyn R., Didirka T., Dregubiak P., Duľa M., Gombkötó P., Koval N., Kropil R., Kotal M., Rzepkowski R., Sütő D., Szabó A., Tám B., Uhrinová R., Yamelynets T., Zwijacz Kozica T. (2023). Status report on existing large carnivore population data and information in pilot areas. Technical report. Project Interreg Central Europe – LECA – Supporting the coexistence and conservation of Carpathian Large Carnivores. Technical University in Zvolen, Zvolen, September 2023, 40 p. DOI: 10.13140/RG.2.2.25081.07526

2. Cherepanyn R., Riznychuk N. (2022). Rare biodiversity of highland ecosystems as an indicator of the sustainability of the Chornohora Massif in the Ukrainian Carpathians // Security in crisis situations in the border regions of Poland and Ukraine - Scientific Papers of the International Scientific Conference. Lublin. – P. 237-249. DOI:10.5281/zenodo.8132642

7. Контактна інформація

Кафедра	Назва, адреса, кабінет, телефон, сайт, електронна адреса
Викладач (і) Гостьові лектори	Роман Черепанин, к.б.н., доц
Контактна інформація викладача	roman.cherepanyn@pnu.edu.ua

8. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність	Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника прагне створити середовище, яке сприяє навчанню, науковій роботі, впровадженню інновацій, інтелектуальному розвитку студентів і працівників, підтримці особливої академічної культури взаємовідносин. Дотримання правил поведінки
--------------------------	--

	<p>студентів і викладачів, передбачених Кодексом честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол №11, від 29 листопада 2017 року).</p> <p>Політика дисципліни "Охорона природи" спрямована на дотримання академічної доброчесності зі сторони викладача і студентів, які включають основні принципи особистого прикладу; відповідальності; справедливості; сміливості; академічної свободи; взаємоповаги; прозорості; взаємної довіри; партнерства та взаємодопомоги; компетентності й професіоналізму; безпеки та добробуту; законності.</p>
Пропуски занять (відпрацювання)	<p>Студенти зобов'язані відвідувати заняття. Систематичні пропуски занять, без поважних на те причин, є підставою для недопущення окремих студентів до складання семестрового контролю. Відпрацювання пропусків без поважних причин дозволяється лише за заявою на ім'я декана і набуття чинності відповідного розпорядження. Пропуски занять за поважних причин, підтверджених документально, відпрацьовуються без попередніх узгоджень.</p>
Виконання завдання пізніше встановленого терміну	<p>Завдання, які студент виконав пізніше зазначених кінцевих термінів не приймаються і повинні бути відпрацьовані індивідуально. Винятком із цього правила є наявність поважної причини з її документальним підтвердженням.</p>
Невідповідна поведінка під час заняття	<p>Студенти, чия поведінка впродовж одного чи кількох занять не відповідає загальним нормам, встановленим Кодексом честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, можуть бути тимчасово відсторонені</p>

	від заняття з подальшим індивідуальним відпрацюванням у позаурочний час.
Додаткові бали	-
Неформальна освіта	-

Викладач:

Роман ЧЕРЕПАНИН
Кандидат біологічних наук
доцент